

ИЗПИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХVІІІ, БРОЙ 14

СОФИЯ, 1-15 ЮЛИ 2017 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com, synodalpress.bg@gmail.com

www.synodalpress.blogspot.bg

Социална дейност

Духовната и светската власт във Враца подават ръка на наркозависимите

стр. 3

Юбилей

Иван Вазов и храм „Св. Неделя“

стр. 7

Църковно изкуство

Дърворезбарят Ян (Иван) Травниcki и „Св. Неделя“

стр. 1, 8

Богословие

Най-коварната болест на духа

стр. 6

335 ГОДИНИ ОТ ИЗБИРАНЕТО НА ЦЪРКВАТА „СВ. НЕДЕЛЯ“ ЗА МИТРОПОЛИТСКИ ХРАМ И 150 ГОДИНИ ОТ ОСВЕЩАВАНЕТО ѝ

Лично Негово Светейшество Българският патриарх и Софийският митрополит Неофит оглави празничната света Литургия в столичната митрополитска катедрала „Света Неделя“ на 7 юли.

В този ден Църквата чества паметта на св. великомъченица Неделя и катедралният храм на София празнува главния си храмов празник.

През настоящата 2017 г. отбелязваме и 335 години от избирането на църквата „Св. Неделя“ за митрополитски храм и 150 години от освещаването ѝ.

На стр. 4

Десети епархийски събор на Западно- и Средноевропейска митрополия

В дух на разбирателство и братска любов се проведе Десетият епархийски събор на Западно- и Средноевропейска митрополия в катедралния за епархията храм „Св. цар Борис“, в престолния град Берлин. Той протече от 23 до 25 юни под председателството на Негово Високопреосвещенство Западно- и Средноевропейски митрополит Антоний. В него взеха участие всички клирици на епархията и по двама миряни – представители на всяка от българските православни църковни общини, разпръснати в 14 държави в Централна и Западна Европа. По време на събора бе избран нов състав на управителния орган на епархията – Епархийския съвет, както и делегати за предстоящия църковен събор на БПЦ-БП.

Заседанието започна сутринта на 24 юни с молебен, отслужен от високопреосвещения митрополит Антоний, в съслужение с протосингела на епархията архимандрит Атанасий.

Митрополит Антоний приветства от свое име участниците в Събора и прочете приветствие от Негово Светейшество Българския патриарх Неофит към делегатите. След приветствието архиерейт изнесе доклад за състоянието на Западно- и Средноевропейската епархия на БПЦ-БП.

Към настоящия момент най-бързо разрастващата се епархия на БПЦ има 32-ма клирици – 6 архимандрити, 9 стабродфорни икономии, 3-ма икономии, 6 протойереи, 7 свещеници и един схиякон.

Към юрисдикцията ѝ принадлежи и един манастир – „Св. Троица“ в Бухаген, с общо четирима монаси.

На стр. 5

ЦЪРКОВНО ИЗКУСТВО

Дърворезбарят Ян (Иван) Травниcki и „Св. Неделя“

Министерският съвет с 4-то Постановление от 8 декември 1906 г. отпуснал на катедралната църква „Св. Неделя“ сумата от 20 000 лв. за направата на нов иконостас и нови икони. На 19 септември 1907 г. църковното настоятелство разгледало постъпилите три оферти за направата на новия иконостас: на Иван Травниcki, на Филип Иванов и на живописеца Иван Йонков. Предложената оферта на Ив. Травниcki се очертава като най-приемлива – и по стил, и по цена; освен това той бил специалист резбар и учител в художественото училище. За целта църковното настоятелство сключило договор с Иван Травниcki, който се задължавал да изработи и монтира иконостаса в срок от две години.

Понеже дърворезбарят просрочил срока на договора, през месец септември 1910 г. църковните настоятели решили да му удължат срока с шест месеца, считано от 9 юни. На 4 май 1911 г. църковното настоятелство отново се занимавало с въпроса за направата на новия иконостас.

Продълженият срок от 6 месеца отдавна бил изтекъл, а самият дърворезбар още не бил готов и въобще не било известно, докога ще протака изработването на

На стр. 8

ХРОНИКА

България

Нов храм „Св. Лука Кримски и Симферополски“ в гр. Гоце Делчев

Град Гоце Делчев (Неврокоп) се сдобил с още един православен храм, с още едно място за среща между небето и земята. На **11 юни**, Неделя на Всички светии, когато Православната църква чества и паметта на новопросиялия светител, хирург, изповедник и чудотворец Лука, архиепископ Кримски и Симферополски, беше отслужена първата св. Литургия от Негово Високопреосвещенство Неврокопски митрополит Серафим в съслужение с Врачанския митрополит Григорий и игумена на Рилския манастир Адриано-полски епископ Евлогий в новия храм, посветен на св. Лука, който се намира в приземния етаж на новостроящия се храм „Рождество Христово“ в града.

Големият празник започна още на 10 юни (събота) с водосвет и последование за отваряне на храма за богослужение. След водосвета се отслужи велика вечерня и панихида за починалите дарители и спомоществатели за изграждането на храма.

В неделната утрин хра-

мът се оказва малък за множеството християни, дошли за празника. Песнопенията по време на празничните богослужения изпълни митрополитският хор „Иеромонах Неофит Рилски“ под ръководството на проф. Йоаннис Папахронис, заедно с псалти от съседна Гърция.

Митрополит Серафим благодари на всички хора и институции, които са допринесли за изграждането на новия храм.

В храма ще се извършва богослужение всеки ден, а веднъж седмично ще се отслужва и молебен канон към светителя и чудотворец св. Лука.

Строежът на църквата „Рождество Христово“ започва преди 20 години и е съпътстван от много трудности и изпитания от различен характер. Но благодарение усилията преди всичко на местните хора, местни институции, организации и фирми, а също така с подкрепата и съдействието на Община Гоце Делчев, петкуполният величествен храм е издигнат и довършителните работи успешно продължават. С голямо желание и братска любов се включват и много дарители от съседна Гърция.

Неврокопска митрополия

Първа копка на храм, посветен на св. Лука Симферополски

В дъждовния ден **3 юли** високопреосвещенният Ловчански митрополит Гавриил направи първата копка на православен храм в Специализираната болница за активно лечение на белодробни болести в град Троян. Новият храм ще бъде посветен на светителя-хирург и чудотворец Лука Симферополски.

Инициативата за построяването на храм на територията на болницата е на нейния управител – г-жа Цветомила Дудевска. На събитието молитвено присъстваха Негово Преосвещенство Велички епископ Сионий, игумен

на Троянската св. обител, ставроф. ик. Марин Божков, архиерейски наместник на Троянска духовна околия, иеромонах Стефан, ефимерий на Троян-

ския манастир, а също лекари и служители на болницата, както и граждани на Троян.

Ловчанска митрополия

Честване паметта на св. прпмчк Прокопий Варненски – закрилник на град Варна

На **25 юни** Негово Високопреосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Йоан отслужи празнична света Литургия в митрополитския храм „Успение Богородично“. Съслужи му председателят на храма – ст. ик. Димитър Стоев – протосингел на Варненска и Великопреславска света митрополия, ик. Дончо Александров, ст. ик. Петко Минчев, иеромонах Прокопий – игумен на манастир „Св. Марина“, прот. Георги Великов – председател на храм „Св. прпмчк Прокопий Варненски“, и дякон Любомир Георгиев.

Голямо множество християни присъстваха на възкресно-празничното богослужение, в което бе отдадена голяма почит към Божия угодник свети Прокопий. Сред присъстващите бяха командирът на Военноморските сили контраадмирал Митко Петев и г-н Коста Базитов – зам.-кмет на община Варна, на които митрополит Йоан изказа сърдечни благодарности, както и на всички ктитори, дарители и спомоществатели, архитекти, строители, които са помогнали, а и помагат за изграждането на храма, посветен на варненския закрилник.

В своята проповед архиерейят припомни мъченическия подвиг на светия преподобномъченик, който завършва с посичане с меч на 25 юни 1810 г. Негово Високопреосвещенство обърна особено внимание и на светостта, към която сме при-

зовани всички и която е постижима за всички в лоното на светата Църква. Митрополит Йоан благопожела, по молитвите на свети преподобномъченик Прокопий, Бог да пази всички от беда и нещастия, и завърши проповедта си с думите на свети апостол Павел: „И тъй, вие не сте вече чужди и пришълци, а съграждани на светиите и свои на Бога“ (Еф. 2:19), т. е. истинският християнин е определен като съгражданин на светиите. Свети апостол Павел е най-яркият изразител на идеята за постигането на светостта.

„Не всеки е светец и не всеки може да бъде свят, но всеки има равна възможност за постигането на това, шом е християнин, приел свето Кръщение, шом е в Църквата, шом се е обещал, шом се е отрекъл от сатаната и шом е осъзнал към Кого е пристъпил, пред Кого пребива и на Кого служи“ – отбеляза Негово Високопреосвещенство.

Варненска и Великопреславска митрополия

Нови храмове в Старозагорска епархия

С два нови храма се сдобил Старозагорската епархия, издигнати при светителството и с благословението на митрополит Галактион. Храм „Св. Иван Рилски“ се намира в с. **Брястово**, община Нова Загора, и ще обслужва и духовните потребности на населените места в близост – с. Асеновец и с. Караново. Той бе осветен от Старозагорски митрополит Киприан на **25 юни**.

Изграждането на храма започва през 2008 г. по идея на Иван Иванов. Свети Иван Рилски в откровение му каза да започне да строи в родното си село. Иван споделя със съпругата си Марияна и решават, че на закупен от тях парцел ще изпълнят това. И за миг не се замислят да се откажат, когато научават, че трябва да дарят мястото.

Проектът за храма е дарение на арх. Антоанета Генчева. Дърворезбата е дело на Иван и неговия син, а зографията е на сестрата на Марияна – богослова и художник Иванка Шишкова. Семейство Иванови не смятат колко са вложените средства, защото за тях това няма значение. Те са изключително благодарни на всички, взели участие с труда си безвъзмездно.

Красимир Славов, кмет на с. Брястово (мандат 2011-2015 г.), споделя: „С осветяването на храма селото ни остава в историята, поколенията напред ще знаят, че то е християнско“.

На **2 юли** Старозагорският митрополит Киприан извърши осветяването на храм „Св. Георги Победоносец“. Строежът започва при служението на ставроф.

ик. Петър Радев и с помощта на доброволни пожертвователи. В историята си досега с. **Могила** не е имало свой Божий дом.

В обръщението си към присъстващите митрополит Киприан цитира завета на митрополит Климент Търновски (Васил Друмев), че има ли Православие, ше я има и България. „Докато има православни храмове, които да възвестяват за Бога, за Неговата милост към всички нас грешните, то нашата държава и нашето любимо отечество ше може да пребъдва именно в православната Христова спасителна вяра. Нека всички, които помогнаха за построяването и осветяването на този храм, да бъдат благословени, нека да бъдат духовно щастливи и обдарени, защото Божията любов днес ги обгърна!“

Благодарности изказа и отец Петър, председател на църковното настоятелство в старозагорското село.

На осветяването присъстваха народният представител от 44-тото Народно събрание Маноил Манев, зам.-кметът на община Стара Загора Иванка Сотирова, кметцата на село Могила Гинка Колева, свещенослужители и миряни.

Благовест ИЛИЕВ

НОВИ КНИГИ

С благословието на Негово Високопреосвещенство Видински митрополит Дометиян излезе от печат книгата „**Житие на Видинския митрополит Кирил – блажен дарител**“.

Книгата съдържа подробна информация за живота и делото на забравения блаженпочинал Видински митрополит Кирил и е посветена на 180-годишнината от рождението му, което тържествено ще бъде отбелязано на 15 юли 2017 г.

Целта на написването на житието е да бъде възкресена неговата личност и добродетелност сред нашето общество, като се изяви на показ неговото благочестие и молитвено благодатно предстоене пред Бога.

Житието е съставено от Негово Преосвещенство Белоградчишки епископ Поликарп, който се явява негов духовен наследник по титла „Белоградчишки“.

Издаването ще може да се намери в църковните канаски-продавници на Видинска епархия, както и на е-мел: mitropoliavd@abv.bg или на телефон: 094 601 880.

Архимандрит ЕВТИМИЙ

Учреден е Консултативен съвет по въпросите на манастирите в Софийска епархия

Под председателството на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит на **27 юни** т.г. се състоя първото заседание на новоучредения Консултативен съвет по въпросите на манастирите в Софийска епархия. Заседанието започна с изпяване тропара на св. Йоан Рилски – небесен покровител на народа ни и българското монашество.

Слика: Мартин Митов

Съветът е създаден с благословението на Негово Светейшество патриарх Неофит и по решение на Софийския епархийски съвет от 23. 03. 2017 г., протокол № 04.

Консултативният съвет има за задача да съдейства на Софийския митрополит и на Софийския епархийски съвет за устроиването на монашеския живот в манастирите в диоцеза на Софийска епархия, съгласно разпоредбите на Правилата на светата Православна църква, Устава на Българската православна църква – Българска патриаршия и Устава за вътрешния ред в манастирите, и ще бъде председателстван от представителя на епархийските манастири в Софийския епархийски съвет.

Със своя заповед от 10 юни 2017 г. Негово Светейшество Българския патриарх Неофит като Софийски митрополит определи състава на Съвета. Председателстващ е архимандрит Алексей – епархийски съветник и представител на епархийските манастири в Софийския епархийски съвет, а членове: архимандрит Никанор – игумен на Църногорския манастир „Св. безсребреници Козма и Дамян“; йеромонах Макарий – игумен на Неделишкия манастир „Св. Атанасий Велики“; йеромонах Пимен – игумен на Германския манастир „Св. Йоан Рилски“; монахиня Серафима – игуменка на Драгалевския манастир „Успение Богородично“.

По време на заседанието беше обсъден и приет „Правилник за дейността на Консултативния съвет по въпросите на манастирите в Софийска епархия“, който ще бъде предложен на Софийския митрополит и Български патриарх Неофит за утвърждаване. Бяха повдигнати и други въпроси от организационно естество, свързани с работата на Съвета. Беше прието предложение за свикване на епархийска конференция на монасите и монахините от Софийска епархия. Разгледан беше и наболяелият проблем с т.нар. младостарчество и псевдомонашество.

На следващото заседание предстои да бъде разгледан обстоен доклад по проблемите на манастирите и монашеството в епархията и да се определят теми за обсъждане на предстоящата монашеска конференция.

Ангел МЛАДЕНОВ

✠ IN MEMORIAM

На 9 юли се навършиха четири години от кончината на приснопаметния Варненски- и Великопреславски митрополит Кирил. Вечна и блажена да бъде паметта му!

Духовната и светската власт във Враца подават ръка на наркозависимите

Истинска дискусия за мястото на вярата и Църквата в живота на наркозависимите се проведе във Враца. Кръглата маса на тема „Изход има“ бе иницирана от Врачанската света митрополия и подкрепена от Община Враца. Проведе се на **26 юни**, когато се отбелязва Международният ден за борба с наркоманиите. В дискусията участваха свещеници от Софийската, Варненската и Великопреславската и от Врачанската епархия и представители от Превантивно-информационния център във Враца.

Срещата бе открита от Врачанския митрополит Григорий и кмета на Враца Калин Каменов.

Протоиерей Михаил Манев разказа за работата в единствения по рода си у нас Православен център за духовно обгрижва-

млад мъж, който се е излекувал в Православния център във Варна.

Участниците в срещата бяха единодушни: основната причина за огромното разрастване на разпространението и употребата на наркотици е, че младите хора нямат духовни устои. „Липсата на Христос в живота на младите хора ги лишава от спокойствие в този

не на наркозависими „Св. княз Боян Енравота“ във Варна.

Отец Кирил Дидов от столичния храм „Св. апостоли Петър и Павел“ говори за тежкия път, който изминават близките на хората с наркотични зависимости. От години той оказва помощ и подкрепа на семейства с такива проблеми.

Как спортът може да помогне за преодоляването на наркозависимостта и да бъде превенция срещу употребата на наркотици, разказа отец Андон Шавулев от храм „Въведение Богородично“ в Благоевград. Повече от 20 години той помага на момчета с труден живот и различни зависимости, като е и техен треньор по бокс.

Отец Димитър Митов от врачанския храм „Св. Николай“ говори за борбата със зависимостите при хора, лишени от свобода, с каквито работи вече над 10 години. Своя личен опит в борбата с наркотичната зависимост сподели

който, който чакал изцеление в къпалнята Витезда. Болният човек лежал там дълги години и чакал да влезе пръв в къпалнята, в която слизал ангел Господен, защото който влезел пръв, след това получавал изцеление. „Когато Исус Христос пристъпил към него и го попитал: „Искаш ли да оздравееш?“, той отговори: „Да, Господи, но си нямам човек, който да

ния, който чакал изцеление в къпалнята Витезда. Болният човек лежал там дълги години и чакал да влезе пръв в къпалнята, в която слизал ангел Господен, защото който влезел пръв, след това получавал изцеление. „Когато Исус Христос пристъпил към него и го попитал: „Искаш ли да оздравееш?“, той отговори: „Да, Господи, но си нямам човек, който да

И ще знаят, че всяко тяхно действие ще има последствие, за което те ще носят отговорност, и то не само наказателна, а и здравословна, човешка, житейска“ – заяви кметът Калин Каменов.

По време на дебатите бе подчертано също, че на дневен ред в обществото отново трябва да бъде поставен въпросът за въвеждането на вероучение в училищата.

Дискусията, продължила повече от три часа, завърши с набелязването на конкретни инициативи на Врачанската митрополия и Община Враца, които ще са в помощ на наркозависимите и като превенция сред младите хора от региона. За тях ежеседмично ще бъде отслужван акатист пред иконата на света Богородица „Неупиваема чаша“, пред която

ме спусне във водата, а когато сам се добера до водата, вече някой друг е влязъл преди мене“. Този зов на разслабения – „Нямам си човек“ – е и зов на множеството изпаднали в зависимост хора. Тези хора сами, със собствените си сили, е невъзможно да се спасят от тази своя зависимост и тук има нужда от човечи! От човечи, които да протегнат ръка, да покажат любов, да пристъпят със състрадание и милосърдие към нуждаещия се! И да обяснят на този страдащ човек, че Бог не го е изоставил и винаги ще му помогне! И че ние също протягаме своята ръка за помощ и подкрепа!“ – подчерта Врачанският митрополит.

„Ако научим децата ни не да бъдат консуматори, а да бъдат съзидатели. Ако научим децата ни не да се страхуват, а да знаят какво ще им се случи, ако направят или не направят нещо, те ще станат сами коректив на себе си.

вярващите се молят за помощ при различни зависимости. Първият бе отслужен на 26 юни в храм „Св. Николай“, като бе воден от Врачанския митрополит Григорий.

Врачански свещеници ще бъдат обучени от отци от Варненската и Великопреславската епархия за работа с наркозависими и техните семейства.

Ще бъде проучен опитът на свещеници от Гърция, които работят в най-големия център за наркозависими там – „Кетеа“.

Свещеници, богослови, психолози, здравни работници, бивши наркозависими, експерти от Превантивно-информационния център във Враца ще изнасят лекции, ще провеждат беседи и психологически консултации. Те ще се срещат с хора, страдащи от различни зависимости, с техни родители и близки, с деца, лишени от родителски грижи, с ученици и с хора, лишени от свобода.

Врачанска митрополия

335 ГОДИНИ ОТ ИЗБИРАНЕТО НА ЦЪРКВАТА „СВ. НЕДЕЛЯ“ ЗА МИТРОПОЛИТСКИ ХРАМ И 150 ГОДИНИ ОТ ОСВЕЩАВАНЕТО И

От стр. 1

На патриарх Неофит по време на празничното богослужение съслужиха Негово Високопреосвещенство Западно- и Средноевропейски митрополит Антоний, главният секретар на Светия Синод – Негово Преосвещенство Мелнишки еп. Герасим, новият протосингел на Софийска митрополия – архим. Василий (Савов), представители на Руската и на Румънската православна църква у нас – архим. Филип (Василцев) и ставр. ик. Нелуц Опря, ректорът на Софийската духовна семинария – архим. Пахомий (Лозанов), архим. Теофан, хравмото свещенство, начело със ставр. ик. Мина Минчев, многоброй-

бройните миряни, изпълнили катедралния храм, по нейния пример да бъдат Господни, защото „никой от нас не живее за себе си и никой не умира за себе си, но живеем ли – за Господа живеем, умираме ли – за Господа умираме; следователно, живеем ли,

ва е бил посветен на пострадалата наскоро мъченица св. Неделя, като въпреки неколкото му разрушавания и възстановявания, никога не е сменял името си.

В своето слово ик. Кирил Попов се спря и върху съвременното значение на катедралата и изтъкна, че в храма се съхраняват такива велики светини, като нетленните мощи на св. крал Стефан Милутин (заради което народът я е наричал и „Св. Крал“). Тук е и подареното от генерал Гурко на митрополитския храм при Освобождението на София копия на чудотворната икона на Пресвета Богородица „Радост на всички скърбящи“, която се намира в едноименния храм в Москва.

Въпреки че празникът на катедралата бе в делничен ден, стотици християни взеха участие в светата Литургия и през целия ден прииждаха в храма за благословение и молитва.

**Александра
КАРАМИХАЛЕВА
Снимки:
Нина КОМАРОВА**

но столично свещенство.

В своето празнично слово иконом Кирил Попов – свещенослужител при храма, като припомни житието на честваната светица, подчерта, че тя не само по име, но и в живота си, и в смъртта си, и във Вечността остава „Господня“. Той благопожелала на много-

или умираме – Господни сме“ (Рим. 14:7-8).

Според последни научни данни катедралният храм „Св. Неделя“ датира още от преди официалното признаване на християнството в Римската империя. Възникнал е през първите години на IV в. като домашен храм и още тога-

Събор на св. Доростолски мъченици

На 25 юни бе отслужена божествена света Литургия в чест на св. Доростолски мъченици.

Множество народ бе в храма, за да посрещне Негово Високопреосвещенство Доростолски митрополит Амвросий и придружаващите го архиереи от Румънската православна църква – архиепископ Теодосий, архиепископ Варсануфий, епископ Андрей, игумена на манастира Дервент, архим. Андрей, архимандрит Симон – игумен на Бачковската св. обител, и множество духовници от страната и чужбина.

С благословението на митрополит Амвросий начеването на св. Литургия бе дадено от протосингела на епархията ставр. ик. Добри Чаков, а много жители и гости на гр. Силистра взеха молитвено участие в богослужението.

След края на св. Литургия митрополит Амвросий благодари на гостите и ду-

ховниците, дошли да отслужат за втора поредна година службата, посветена на св. Доростолски мъченици, като припомни, че този празник е не само за силистренци, но и за цяла Северна Добруджа.

В края на богослужението бе изпято многолетствие за Негово Светейшество Българския патриарх Неофит и членовете на Св. Синод, а също така и за двата народа – българския и румънския.

**Доростолска
митрополия**

Изложба в чест на св. Серафим Софийски

По повод изложбата, устроена в Руския храм-подворие, разговаряме с председателя му архим. Филип (Василцев).

– **Отец Филип, с голяма радост видяхме, че в криптата на руския храм има вече поставени красиво подредени витрини с църковна утвар и вещи, които са се ползвали от новопрославения св. Серафим Софийски. Разкажете ни повече за тях и за осъществяването на изложбата.**

– Отдавна смятах, че е необходимо по някакъв начин да бъдат показани на нашите енорияши и поклонници, на вярващия народ, вещите, които се пазят в нашия храм и които се отнасят към времето на служението на светител Серафим, и вероятно са били използвани в богослужението по негово време. Чисто теоретично такива предмети би трябвало да са евхаристийният комплект, който е изложен сега в криптата, няколко Евангелия, които са от началото на XX в., даро-

богомолния народ, на вярващите, които го почитат и търсят неговата закрила?

– Знаете ли, да. Значително се увеличи потокът вярващи. Не бих могъл да назова точни цифри, но това е видимо. И преди канонизацията всеки делничен ден храмът бе изпълнен с вярващи, но сега идват много повече хора, а и поклонници от цялата страна... През тази една година дойдоха няколко поклоннически групи от Русия, Украйна, Белорусия, идват поклонници от Сърбия, Гърция, Румъния, Молдавия... И всички те, за да се поклонят на св. Серафим, който е небесен покровител на българския на-

род, на руския народ, на нашите Църкви. Мога да отбележа още и това, че в Русия има интерес към организирането на поклоннически пътувания до България с цел поклонение на св. Серафим, особено в онези епархии, които са свързани с паметта и служението му – Рязанска, Санкт-Петербургска и Костромска, но има интерес и от други епархии.

Неотдавнашното посещение на Нижегородския митрополит Георгий предизвика голям интерес към светините на Българската православна църква и е твърде възможно, в скоро време голямо поклонническо пътуване да бъде организирано от Нижегородската митрополия. Както е известно, там има много добре развити поклоннически отдели, които няколко пъти в годината организират големи групи, с не по-малко от 100-150 човека, поклонници до Светата земя, до Атон... Надявам се, че в тяхната програма ще бъде включено и посещение на БПЦ.

– **А имате ли впечатление, споделяте ли си с Вас поклонници за някое чудо, което е станало край мощите на св. Серафим през тази една година?**

– Чудеса тук стават постоянно! Ние получаваме и след канонизацията свидетелства за изцеления по чудесен начин, води се летопис на тези изцеления, но поклонниците от Русия особено ги поразява тази молитвена настройка, това благоговение, което съществува в нашия храм... Едновременно с това тук е съхранена такава особена, дореволуционна атмосфера. Интересен е фактът, че тук храмът не е бил престрояван и през всичките години на своето съществуване, с малко прекъсване, в него са се извършвали непрестанно богослужения. Интериорът на църквата е останал същият, както по времето на светител Серафим. Благодарение на вярващия български народ и благоговението на поклонниците, благодатта на чудотвореца, просиял в светостта през миналата година, винаги се е усещала.

– **Къде са се съхранявали досега тези вещи?**

– Тези вещи винаги са се съхранявали в ризницата на нашия храм. Предполагам, че много от тях, свързани със светител Серафим, са били изнесени в някои други храмове и манастири, но много са останали и са се пазили и тук.

Отдавна мисля, че е необходимо да бъде създаден музей, посветен на първата руска емиграция, в центъра на негово основание би трябвало да бъдат вещи, свързани със св. Серафим. За съжаление ние нямаме помещения, в които би могло да бъде поместен такъв музей и затова използвахме малките пространства на нашия храм, за да покажем тези вещи на всички вярващи.

– **Вече една година, откакто св. Серафим и с Ваша помощ е канонизиран светец. Има ли промяна в поклонничеството към храма? Увеличил ли се е потокът на**

Интервюто взе: **Весела ИГНАТОВА**

Десети епархийски събор на Западно- и Средноевропейска митрополия

От стр. 1

От 1 декември 2016 г. за протосингел на епархията е назначен архимандрит Атанасий (Султанов), който пребивава в старото седище на епархията – Бугалеща, и е предстоител на храм „Св. св. Кирил и Методий“ там.

От деветия епархийски събор през 2011 г. до сега за нуждите на епархията са ръкоположени трима клирици – отците Иван Карагеоргиев, Тенчо Веселинов и Йордан Пашев, а на служение в епархията са преминали отците Сергей Ненов в Българската православна църковна община в Шулгарт, Стефан Паликаров – в Милано и Симеон Минчев – във Виена.

При последното си заседание старият състав на Епархийския съвет прие и протойерей доцент Добромир Димитров, дългогодишен преподавател по канонично право в богословския факултет при ВТУ, който занапред ще обгръбва църковната община в Кент, Медуей и Рочестър, Великобритания.

През последните години са регистрирани нови църковни общини: „Св. Иван Рилски“ в Люксембург, „Св. Димитър“ в Грац, Австрия, „Св. Петка Търновска“ в Кьолн-Брюл, Германия, и „Св. Георги“ в Цюрих, Швейцария. Още няколко български общини в Европа са в процес на организиране, но все още са в начален етап и се водят със статут на мисии. Това са: „Св. Седмочисленици“ в градчето Анцио и Нетуно край Рим, „Св. Козма и Дамян“ във Флоренция, „Св. Злата Мъгленска“ в Палма де Майорка и „Св. патриарх Евтимий“ в Ла Валета, Малта.

Като пожела ползотворна работа на Събора, митрополит Антоний изказа своето желание да се умножават българските църковни общини сред българите в Европа, където всички наши сънародници, православни християни, да намират духовна утеха и така да израстват във вярата за слава Божия.

Последва докладът на протосингела на епархията, архимандрит Атанасий (Султанов), за пастирско-

то служение сред българите в диаспора. Прилагайки цитати от светите отци, той припомни на всички високата отговорност на пастирското служение и очертая аспекти, в които трябва да върви пастирската дейност в съвременния глобализиран свят.

На 24 юни в катедралния храм „Св. цар Борис“ митр. Антоний отслужи възкресно-празнична вечерня в съслужение с клирици от епархията. Хор от клирици и псалти от различни църковни общини, под диригентството на г-н Мартин Пенев – епархийски светеник, изпълни песнопенията.

Всички участници в събора взеха участие в неделната света Литургия на 25 юни.

Преди началото ѝ митрополит Антоний извърши спомнически и четец – на Емил Борисов от църковната община „Св. Анна“ в Пасау, Германия. По време на литургията митрополитът ръкоположи за дякон Васил Бечевски от църковната община „Св. Петка Търновска“ в Манхайм, Германия. След нужната подготовка дякон Васил ще бъде ръкоположен за свещеник и ще поеме духовното оберживане на общината на нейния празник – Петковден.

Десетият епархийски събор бе една възможност за клирици и миряни от църковните общини на епархията да се съберат не само по работни въпроси, но и за духовно общуване, за обща молитва, за разговори по проблемите, които се срещат в църковните общини, и за възможните им решения. Всички изразиха своята духовна радост и удоволствие от братското общуване помежду си и от това, че в епархията кипи уселена работа и тя се развива, че се разкриват нови църковни общини и се приобщават нови и нови хора за благо на църковните общности в цяла Европа.

По повод откриването на Събора Негово Светейшество Българският патриарх Неофит изпрати приветствие до участниците.

Архим. АТАНАСИЙ (Султанов)

Патриаршеско приветствие

Ваше Високопреосвещенство, Ваше Високопреподобие, боголюбиви отци, скъпи в Господа братя и сестри, Българската православна църква, основана върху крайъзълния камък – Христос, и утвърдена върху непоклатимата основа на вярата и евангелската истина, винаги е била близо до нашия народ. Тя, като грижовна майка, носи своята грижа и отговорност за своите чеда, не само за живеещите в родината, а и за всички вас, които пребивавате извън нейните предели.

Пастирският опит показва, че не са редки случаите, когато именно в чужбина, на стотици и хиляди километри от родната земя, хората търсят и намират пристан в Църквата Христова, преосмислят своето отношение към вярата и започват да опознават светлото Православие и да възрастват в него. Това не е случайно. Защото именно далече от Родината човек най-остро усеща нуждата да потърси своите корени, да почерпи от онези животелни сили, които го свързват с родна България, с онези здрави духовни ценности и традиции, които вековете наред, във времена на тежки изпитания, са укрепявали и обединявали нашия народ.

Вие, макар далеч от родната страна, не сте прекъснали връзката си с нея, а в чуждоезична и инославна среда продължавате здраво да стоите в светлото Православие, да пазите българския дух и вярата на децата ни. Уверяваме ви, че сме съпричастни към вашите усилия, като постоянно ви имаме в молитвите си, и сме убедени, че във всяко ваше дело ще ви ръководи вярата в Господа и евангелските истини.

Бъдете достойни чеда на стародавната Българска Патриаршия и вашите достойни родолюбиви предци! В духа и учението на нашата Църква обичайте све-

тата православна вяра, пазете присърце здравите морални традиции на нашия народ и подпомагайте, според своето служение и силите си, епархийските и общоцърковни дела!

Уверени сме, че Негово Високопреосвещенство митрополит Антоний като благоразумен стопанин (Лука. 12:42) и занапред ще се грижи усърдно за още по-доброто устройване и благопреепяване на епархийските дела на тази бързо разрастваща се епархия – скъп на сърцето ни дял на Българската православна църква. А всички вие, бъдете му верни и усърдни съработници на нивата Христова!

Възлюбени в Господа наши духовни чеда, Като ви благодаря сърдечно за вашето самоотвержено православно свидетелство, ви призовавам и занапред все така усърдно да вършите „делото на служението, в съзидане на тялото Христово“, та „с истинска любов да растем по всичко в Онозова, Който е Глава – Христос, от Когото цялото тяло, стройно сглобено и свързано чрез всички дарувани свързки, при действието на всяка част според силите ѝ, нараства, за да се съзидва в любов“ (Еф. 4:12, 15, 16).

Желяя Ви душевни и телесни сили, благословен от Бога успех и изобилни плодове от Вашите трудове по време на настоящия Десети епархийски събор и в отговорното Ви служение там, където Бог Ви е поставил!

Отчески призоваваме над всички вас Божията благодат и оставаме ваш в Христа усърден молитствувател,

† НЕОФИТ,
Патриарх Български

В няколко патерика от древността има един пример, пресъздаден по различен начин, но представящ един и същ случай.

В една обител имало братство и всички в него водели усилен духовен живот. Но един от монасите бил особено нерадив, непостоянен, ленив и нямал никакво дръзновение пред Бога. Закъснявал за службите, не участвал в бденията, не помагал на събранията си и въобще – не при-

мост от изпълнението и спазването на тази добродетел.

Всички свети отци и аскети на Източната църква са прозрели колко необходимо е то, неосъждаването, за провеждането на успешен духовен живот, за неговия ползотворен ритъм и душевното здраве на всеки християнин. То е като солта за всяко ястие, като мярката за всяко дело. Един особен критерий за духовния ръст на всеки, който е потопен в стихия-

та си“ (Мат. 7:5). Той изисква първо очистване на собствената ни душа, чрез внимателно вглеждане във всяка нейна гънка и лечение с методите и тайнствата на Неговата света Църква.

Никъде в изпълнение на Своята духовна мисия Той не се е обръщал към последователите Си с претенцията, че те трябва да се превърнат в някакъв особен елит, който да застане в позата на самозванци съдници и сами по себе

ховно превъзходство и изкуствен елитаризъм. Налице е едно трайно усещане, че си особено важен, че носиш някакво ново откритие и притежаваш харизма, която е толкова голяма, че другите почти винаги „не могат да я видят и оценят по достойнство“.

Според подобен тип хора свещениците „говорят техните си неща“, миряните „са потопени в своите си малки проблеми“, а само те са толкова различни, боговдъхновени и облагодатени... Които са обхванати от тази прелест не са в състояние сами да забележат и фиксират ясно своя личен проблем, притежават една особена обидчивост от всичко, което не е съобразено с техните високи претенции и прецизни критерии. Много често никой не може да им каже нещо пряко тяхната воля и мнение, упорито избягват критиките на свещениците и единствено Бог може да ги вразуми чрез силно изпитание или болести, и по такъв начин да ги изведе от тази блудкава духовна мъгла.

Заблуждавани, те не знаят, че са заблуждавани. Нещо повече – те сами са въвели себе си в заблуда. Сами са изтъкали паяжината, в която са попаднали. В творенията си светите отци на Православие предупреждават за един неотменим духовен закон: всеки, който осъжда другия, много скоро сам изпада не само в прегрешение, но и в същия грях като него. Това е изобличение от Духа Свети и горчив урок по пътя към личното усъвършенстване.

Великите руски светци в духовните си творения много често изтъкват това по най-различни поводи и се стараят да вразумят и предпазят духовниците и миряните в хода на техния духовен живот. Свети Паисий Светогорец многократно е говорил на идващите при него поклонници за тази огромна духовна опасност и риск по пътя към Царството Божие. Обичал да изтъква важността на духовните закони и тяхното сурово и всеобщо действие върху всички и навсякъде.

Цялото светоотеческо писмено наследство е пълно с примери и вразумления да се внимава какво излиза от устата на вярващия и по какъв повод да не се осъжда никой ближен. Патосът на осъждането да ни бъде чужд и да се отдръпваме от него като от бързо разгорим огън, който твърде лесно може да ни изпепели. Те изтъкват, че осъждайки, подвизаващия се губи благодатта, която е придобил чрез

своите духовни подвизи. Една изречена със злост и сарказъм мисъл или дума може да унищожи дългоременен труд, тъй като е особено укорима в Божиите очи.

Ръждата на този порок прониква навсякъде и разяжда всички добродетели.

Всички духоносни старци изискват от нас внимание и да бъдем особено прецизни, защото този вирус може да зарази целия ни живот и да ни хвърли в треската на нови грехове. Те са изучили всички тънкости на „духовната бран“ и знаят от горчивината на опита, че нищо и никой не трябва да бъде подценяван. Тези истински сърцеви и тънки познавачи на падналата човешка природа са достигнали до своите забележителни прозрения не чрез теория и придобити степени на академично образование, а вследствие общуването със Светия Дух, Който им ги е разкрил по неоповторим за другите начин. Още повече, разкрил им е малките и незначителни на пръв поглед неща, които могат да изиграят голяма и решаваща роля във всеки момент.

Малките камъчета по пътя нагоре, попаднали на неподходящо място, са много по-опасни от големите камъни, които се виждат отдалече и лесно могат да бъдат заобиколяни. Надвисналите тъмни облаци лесно могат да бъдат видени, за разлика от малките сиви облачета, пръснати по небето, но и те могат да доведат дъжд и дори да причинят буря.

Спасителят ни призовава да бдим и бодърстваме като истински и верни последователи на учението Му, защото всичко около нас е и преходно, и измамливо за нашите несъвършени и неочистени сетива. Той ни обеща, че ще бъде с нас винаги, навсякъде и докрай, но изисква от всеки, който Го изповядва искрено и горещо, да води своята лична непримирима война за очистване първо на своята повредена от греха душа. Да навлезе дълбоко в нея, с твърдата решимост да промени своята личност с помощта на всепроникващата Божия благодат, като избягва страстта да осъжда и дава оценки за другия. Амин!

Свещ. Ясен ШИНЕВ

Най-коварната болест на духа

насял никакви трудове и подвизи в Христа. Станало така, че внезапно се представил пред Господа и братството го погребало, но било силно обезпокоено за състоянието на душата му след смъртта. Отдали се на молитва към Бога да им даде прозрение какво ще стане с душата на покойника. Всемилостивият изпратил ангел, който казал: „Душата на вашия събрат е в рай!“

Неговите събратя монаси се изненадали и усъмнили, и пак се помолили, но отговорът бил един и същ – че душата му е настанена в селенията на праведните. Те запитали ангела дали няма някаква грешка, но той ясно отговорил: „Няма никаква грешка. Този монах приживе нямаше никакви подвизи и не показваше никакво дръзновение и признаци на жива вяра, но през целия си живот никой и за нищо не е осъдил. Затова Господ настани душата му в рай!“

Този любопитен пример по действителен случай е достатъчно показателен за това какво е значението на осъждането или неосъждането в духовния живот. Каква е неговата истинска ценност при подвизаването не само за духовниците, но и за всички миряни, които искат да се спасят.

Когато Спасителят изрича: „Не съдете, и няма да бъдете съдени“ (Мат. 7:1), Той не просто оставя на последователите Си една етична повеля и поставя това висше изискване не за да украси и възвеличи учението Си, а изтъква практическата необходи-

та на „невидимата бран“, показател за душевната чистота на вярващия. Много пъти тази деликатна добродетел е била подценявана и много хора са погубили душите си, или не са могли да берат зрели духовни плодове. За нея по-рядко се говори и пише, и дори изглежда, че този, който често съди околните, е особено напреднал духовно и едва ли не е придобил някаква особена благодат, която малцина притежават; че той принадлежи към някакъв духовен елит и качествата му са безспорни и неотменими. Достигнал е такъв ръст, че едва ли не всичко му е ясно и всеки за него е достатъчно разгадаем и понятен във всичките си тежениния. Неговите твърдения винаги са верни, мъдри, изречени са „ex cathedra“ и звучат винаги категорично и проверено. Те са като етикети за правилното, сертификати за стойността на всеки и на всичко.

А всъщност тези хора са изместили тежестта на духовния живот, сложили са акцента на неправилното място. Те гледат навън, а не към себе си, взират се в неправилната посока. Не се опитват да очистят кладенеца на своята душа от калта и бурените, полепнали по нея, а са се насочили навън, стараяйки се да прехвърлят всичко върху другия, външния, чуждия, далечния или ближния.

Но Христос ни призовава за друго и изрича с изобличение: „Лицемерцо, извади първо гредата от околото си, и тогава ще видиш как да извадиш сламката от околото на бра-

си критерий за поведението на другите. Той и светите отци ни призовават към превъзможване на своята стара повредена природа чрез „метаноя“ (преценка на ценностите, покаяние, пречистване, очистване на ума).

Всеки вярващ ще отговаря пред Съда Божий само и единствено за себе си, а не за другите, при всеки случай, в който е бил поставен от Божия промисъл. Спасителят изисква от Своите последователи първо да виждат собственния си ад, а да не се взират в недостатъците на околните. Да изградят духовна лествица за своето лично спасение, като висша цел на земното си подвизаване и точно това да бъде неговата първостепенна и най-висша задача. Подценяването на това Негово изискване може да доведе до личностна катастрофа.

В една своя творба св. Йоан Златоуст казва така: „Ако ние, макар и да не сме извършили никакъв друг грях, то само грехът на осъждането може да ни свали в геенската преизподня!“ На практика повтаря онава, което описват древните патерници и поученията на духоносните мъже преди него. Подвизаващият се може да заслужи място в рай или да попадне в ада само заради тази една единствена особеност, било добродетел или болест. Затова тя е толкова коварна, опасна и решаваща за спасението на всяка християнска душа.

Тя е показател за движението на личното благочестие в правилната или погрешната посока. Затова и опитните духовни наставници задължително питат при изповед: „Осъждал ли си някого?“ Тя замърсява хигиената на душата и доведе до много вируси и болести, които поразяват здравата тъкан на духа. Нейна майка е гордостта, а спътници са и високомерието и чувството за ду-

Гласът на св. отци

Светите отци за осъждането

Ако видиш, че някой брат сърещи, не го отблъсквай, не се отвръщай от него и не го осъждай, защото иначе сам ще пагнеш в ръцете на твоят врагове. (Преп. Антоний Велики)

✦

Не нагавай ухо да чуеш лошото за другите, а бъди снисходително жалостив към хората, и ще бъдеш жив. (Преп. Антоний Велики)

✦

Който всякога размисля за последните наказания, на които ще бъде подложен за своите грехове, неговата мисъл не е заета с осъждането на другите. (Преп. авва Исаия)

✦

Който истински се кае, той не се занимава с осъждането на ближния, а само оплаква своите грехове. (Преп. авва Исаия)

✦

За човек, чието сърце е обзето от страсти, никой не е свят, а според страстите, които са в сърцето му, той мисли, че и всеки човек е като него. (Преп. авва Исаия)

✦

Ако видиш, че твоят ближен сърещаваш, негей да виждаш само това, а разсъди какво добро е направил той или правил, и като изпитваш изцяло, а не като съдиш отдалече, в повечето случаи ще се увериш, че той е по-добър от теб. (Св. Василий Велики)

✦

Който осъжда другите, първом трябва самия него да не го осъждат собствените му дела. (Св. Ефрем Сириец)

✦

Както не ни е позволено да съдим за живота един на друг, то още по-малко – за живота на отците (т. е. на свещениците). (Св. Йоан Златоуст)

Из „Бисери от духовната съкровищница на св. отци“, част I, СИ, 2009 г.

Два ярки момента от живота на Патриарха на българската литература са свързани със столичния катедрален храм „Св. Неделя“, на радост и на тъга – неговото венчаване и опелото и погребението му.

Известно е, че в края на септември 1890 г. Иван Вазов видял за първи път бъдещата си изгора – русенката Атина Болярска. Запознал ги белетристът Михалаки Георгиев, който бил близък приятел на Вазов и отдавна му търсел съпруга. Фаталната среща уредила Магдалена, жената на Михалаки, която също била от Русе. На следната били майката Съба Вазова и братът на Атина – Георги. Народният поет бил пленен от зрелостта на изящната госпожица. Тя знаела руски и френски, пише стихове, пеела, рисувала и танцувала, почти не пропускала светските изяви по онова време. На първата им среща бъдещата булка рецитирала пламенно стихове от „Епопея на забравените“. Това фактически бил неофициалният годеж на Вазов и Атина.

Скоро връзката им, която започнала със сватовничество, се превърнала в нежна и страстна любов. Официалният годеж се състоял на 15 октомври 1890 г. На

Иван Вазов със семейството си

изисканото тържество поетът поканил тесен кръг близки и приятели. Красивата и духовита Атина занимавала с радост гостите. Според присъстващите вечерята минала на изключителна висота. Вазов и майка му Съба били през повечето време усмихнати и изглеждали доволни. Но още тук, на годежа, у бъдещата свекърва се загнездили съмнения относно снахата. Неслучайно проф. Ив. Шишманов пише по-късно, че още тогава майката на поета не харесала Атина, защото тя се проявила като „папната и с много волен характер“.

Венчаването на Иван Вазов и госпожица Атина Болярска се състояло на 4 ноември 1890 г., в три часа следобед, в катедралната църква „Свети Крал“. Венчал ги иконом Георги Забунов. Кумували техните сватовници – писателят Михалаки Георгиев и съпругата му Магдалена. Поетът бил много весел до елегантната си булка, а тя – щастлива до своя красив и известен мъж. „Младожениците (пише синът на кумовете им), които представляваха една много хубава картина, бяха поздравени най-сърдечно от многочислените присъстващи в храма. Също и когато се качваха във фойтона, биваха поздравявани от голямо множество весели и усмихнати дами и господа. Поетът беше не по-малко весел от своята елегантна булка и благодареше засмян на поздравите“. Тази сватба се превърнала в централно събитие в светския живот на столицата за есента на 1890 г.

Бракът отначало потърпял привидно добро. Младожениците изглеждали влюбени и доволни. Вазов споделял с очарователната си и интелигентна съпруга творческите си планове. Но истинска стопанка на дома си оставала неговата майка Съба. Тя гледала изпод око „чаровната и палава“ Атина, която не успяла да се впише в строгите и патриаршални порядки на Вазовия дом. Свекървата подхвърляла хапливи реплики и видимо показвала неодобрението си към невестата. Започнала да се намесва открито в живота на съпрузите. Даже се оплакала в писмо до сина си Владимир, който бил на учение в Русия. Малко по-късно и Ив. Вазов изповядал пред проф. Шишманов: „Бракът ми излезе нещастен!“

Така се стигнало до фаталния 17 януари 1892 г., когато Атина Болярска шумно била прогонена от семейната къща. Вазови никога не ѝ простили и не произнесли нито една добра дума за нея.

Истинската драма между бившите съпрузи обаче започнала след раздялата. Молбата на Вазов за развод била протакана с години, благодарение на амбициозната Атина. С помощта на свои близки и на сродника си Доростоло-Червенския митрополит Григорий, членове на Св. Синод останали равнодушни към молбата на поета. Дори след смъртта на митрополит Григорий нещата не се променили. Решението на Св. Синод от 30 ноември 1902 г. по брачното дело на семейство Вазови било, че бракът между двамата „остава в сила“. И така още много години, чак до смъртта на поета. Едва ли

има друг подобен мъченик в цялата брачна история на България!

Патриархът на българската литература починал на 22 септември 1921 г., четвъртък, в 12,30 ч., в трапезарията на дома си по време на обяд, в присъствието на сестра си Вьла и дъщеря ѝ Събка. В дома му веднага пристигнали министрите Стоян Омарчевски, Михаил Турлаков и Александър Радолов. Министър Омарчев-

Иван Вазов и храм „Св. Неделя“

ки извикал известния столичен лекар Сарафов, който само констатирал смъртта.

Министерският съвет се разпоредил да се отпечатат некролози, които веднага били разпелени по софийските улици. От своя страна на 24 септември и Св. Синод издал некролог, в който се казвало: „+ Великият български певец на възвишеното, свещеното и Божественото в човека и природата ИВАН ВАЗОВ не е вече между живите. Наред с целия български народ, Българската православна църква е покрусена от тъга, поради скъпата загуба на своето предадено чадо. Майката църква вечно ще възнася топли молитви пред Всевишния за неговата душа – „сродена с Бога, с вечността дълбока, огреена с вяра, фар във небосклона“ – и неспрестанно ще проси упокоение за него в лоното на Божиите избраници. Мир на духа му и вечна памет на народния български поет!“

Столичани наслагали по балконите си черни траурни знамена, а всички увеселителни заведения, театри и локали спуснали кепенци. По разпореждане на правителството на 23 септември била извършена аутопсия от д-р Кубрат Каракашев и д-р П. И. Стоянов. Сърцето и аортата били силно увредени, докато другите вътрешни органи били много здрави.

Мозъкът и сърцето на поета били балсамирани по искане на министър Ст. Омарчевски. Веднага след това останките били положени върху отрупан с цветя пиедестал за всенародно поклонение. Към 15 ч. във Вазовия дом пристигнал и цар Борис III, за да се поклони пред великия покойник и да изкаже съболезнования на близките. На 24 септември Охридският митрополит Борис от името на Св. Синод посетил лично семейството на Вазов и му изказал съболезнованията си.

Още на 22 септември министър Стоян Омарчевски назначил комисия по погребението, в която влизат проф. Михаил Арнаудов, проф. Стоян Романски, Стилиан Чилингиров и др. На следващия ден кабинетът решил: народният поет да бъде погребан на държавни разходи в градинката между столичните църкви „Св. София“ и „Св. Александър Невски“.

Траурното шествие в събота, на 24 септември, в 4 ч. подир пладе, от дома на Вазов до църквата „Св. Неделя“ било рядко тържествено. В него взели участие епископите Левкийски Варлаам, викарий на Софийската митрополия, Драговитийски Павел, ректор на СДС, голяма част от столичното духовенство, някои министри, всички писатели и публицисти, учители и ученици, множество граждани. До храма ковчегът бил носен от най-добрите писатели, сред които били Кирил Христов, Елин Пелин, Цанко Церковски и др.

В продължение на цяла седмица, от 24 до 31 септември, тленните останки на народния поет били изложени за поклонение в столичния катедрален храм „Св. Неделя“. До ковчега непрекъснато стояли по двама колеги на Вазов, сменявани през два часа. Хиляди негови почитатели и богомолци преминавали да си вземат последно сбогом с голямата писател.

Събота, 31 септември, бил неспривствен траурен ден за цяла България. „София бе в най-дълбок траур! Забиха с траурен звън църковните камбани“. Към 2 ч. след пладе пред катедралния храм „Св. Неделя“ било препълнено с народ, но малцина били допуснати вътре. Това били настоящи и бивши министри, дипломати, висши и старши офицери, народни представители, професори и учители, писатели, директори на училища и пр. Точно в 2 ч. пристигнал и цар Борис със свитата си.

Опелото било извършено от Видинския митрополит Неофит заедно с Левкийския еп. Варлаам, в съслужение с професора от Петроградската духовна академия

прот. Ал. Рождественски, проф. протопрезв. Георги Жавелски, прот. Флоровски, дякона на руската посолска църква и още 70 архимандрити, протоiereи, свещеници и дякони. Песел смесен хор от певците на всички столични църковни хорове под диригентството на Николай Николаев. През времето на опелото произнесли речи протосингелът на Софийската митрополия архим. Антим Шивачев, министърът на просвещението Омарчевски и проф. Михаил Арнаудов. В траурното си слово министър Омарчевски казал: „Нека да пребъде във вечността светлата памет на оня, който пламенно обичаше тая земя и тоя народ и тъй дивно ги възпя!“

„При покъртителното пение на „Вечная память“ всички паднаха на колена, а малцина можаха да удържат съзвоните си. Трогателна гледка бе, когато след свършека на опелото просълзени мъже, жени и деца бързаха да целунат ръка на милия покойник и с това забавиха изнасянето на ковчегът.“

Опелото приключило в 3,30 ч. и ковчегът бил изнесен от писатели и журналисти. Шествието потеглило по улиците – „Витошка“, „Алабинска“, „Гурко“, „Левски“, площад „Славейков“, „Раковска“, бул. „Цар-Освободител“, площад „Народно събрание“ и площад „Александър Невски“. Само то шествие било в следния ред: подвижен шпалир от ученици; гвардейски ескадрон, последван от гвардейска духовна музика; деца, носещи картонени плакарди със заглавия на Вазови творения; ученици, носещи на осем възглавнички ордените на поета; студентите от Софийския университет, Художествената и Музикалната академия; пълна с венци колесница; юнкери и ученици, носещи други 160 венца; духовенството и погребалната колесница, следвана от цар Борис, министри, близки и роднини, официални представители на властта, професори, писатели, офицери, дружества и братства със свити черни траурни знамена и многохиляден народ.

„Шествието бе грандиозно, пише „Църковен вестник“, невидяно друг път в столицата. Цяла София се бе стекла по улиците и площадите на траурното шествие. Дъждът непрекъснато вали! Юнкери и войници, ученици и ученички постоянно обсапват с цветя траурната колесница.“

Някъде към Военния клуб жена в черно разкъсала шпалира, втурнала се и се залепила за ковчега. Това била Атина Болярска – съпругата на Вазов, с която той не живеел от 30 години, но и не успял да се разведе.

Площадът около катедралния храм-паметник „Св. Александър Невски“ бил отрано препълнен. Когато погребалната колесница достигнала до мястото на изкопанния гроб (зад старинната църква „Св. София“), краят на траурното шествие бил още на улица „Витошка“. Тук, на гроба, след извършване на „Трисветое“, произнесъл прочувствена реч писателят Кирил Христов от името на Съюза на българските учени, писатели и художници и от името на Съюза на българските писатели. В словото си К. Христов казал: „Спи, боговдъхновеный, своя вечен сън със същата крепка вяра в бъдещето на просветена, духовно израснала България!“ След това министър Стоян Омарчевски с висок глас прочел художествено изписан на пергамент „Акт“ за смъртта и погребението на народния поет. Този „Акт“ бил поставен в херметически затворена стъклена и поставен в гроба.

„При умилителното свирене на „Кол“ славен“ от всички околни музика, при 101 топовни изстрела, които възвестиха на София, на България и на света за най-тежката народна загуба, ковчегът беше дигнат и бавно спуснат в гроба... Никой повече не можеше да види кроткото, благото, милото лице на дядо Вазов!“

На западната страна на гроба бил поставен траурен декор с изписани пламенни думи от „Люлека ми замира“: „О, Родино, аз всичко тебе дадох: душа, сърце, любов, зари небесни, от теб приети – върнах ти ги в песини.“

Многохилядното мнозинство до тъмно пристъпвало с развълнувани сърца да види пресния гроб, „който завинаги бе скрил в себе си сърцето на България“.

Доц. д-р Христо ТЕМЕЛСКИ

Венчавката на поета с Атина Болярска

От стр. 1

иконостаса. Освен това той привлякъл още двама свои сънародници да му помагат: Франц И. Немечек – в направата на цялата дървена конструкция; а Лудвиг Ваулка – в позлатата на иконостаса. Въпреки това работата по направата на иконостаса още повече се проточила.

В заседанието си от 14 август 1914 г. църковното настоятелство разгледало заявлението на позлатаря Лудвиг Ваулка, подадено предния ден. Той съобщавал, че след 2-3 дни приключва с позлатата и иска работата му да бъде прегледана и заплатена. Настоятелството назначило комисия от двама химизи – д-р Г. Панайотов и д-р Н. Петков, които посетили работилницата на Л. Ваулка и изследвали дали позлатата на иконостаса съвпада с мострата, представена от Иван Травнишки. Техният протокол бил разгледан от църковните настоятели на 25 август 1914 г. Констатацията на специалистите била, че само лъскавите позлатени части са от златен варак, а матовите – от обикновен бронзов варак. Оказало се, че позлатарят Ваулка не е изпълнил както трябва възложената му работа

На 10 февруари 1915 г. на настоятелството било докладвано, че Л. Ваулка е пренесъл всички части на иконостаса в църквата. Взели решение монтирането да започне на 16 февруари, като старият иконостас се демонтира и подари на новостроящата се църква „Св. Георги“. Всичко това трябвало да се съгласува с митрополит Партений.

В бр. 9 на „Църковен вестник“ от 28 февруари 1915 г. било публикувано съобщение, че катедралният храм „Св. Крал“ ще бъде затворен за няколко дни, докато се постави и монтира новият иконостас. „Богомолците ще се черкуват в другите столични църкви. Трехте ще се извършват от надлежните енорийски свещеници в старата църква „Св. Георги“ (Ротондата) на ул. „Цар Калоян“.

На 29 април 1915 г. църковното настоятелство приело и надлежно подписало протокола на приемателната експертна комисия в състав Борис Михайлов и Георги Евстатиев, която прегледала и приела новия иконостас. Решили един екземпляр от този протокол да бъде изпратен в Софийската митрополия. Така след бляско петгодишно протакане новият иконостас най-сетне бил направен и монтиран.

След кървявия атентат от 16 април 1925 г. в катедралния храм, на 1 май започнали да изнасят оцелялото църковно имущество – части от иконостаса, икони, свещници, полиени, мебели, килими, църковни одежди и пр. За демонтиране на иконостаса били подадени две оферти – от Иван Травнишки (предложил 6 000 лв.) и Максим Цветанов (за 5 000 лв.). И двете оферти били доста високи, затова решили да се демонтира по стопански начин.

Понеже възобновяването на катедралния храм се проточило с години, едва на 1 септември 1932 г. решили: старият владишки трон, който бил даден за временено ползване от столничната църква „Св. Троица“, да остане там, тъй като не можело да се приспособи за новия храм. Трябвало да се договори с тамошното църковно настоятелство да плати някаква сума за него. Църковните настоятели и Софийският митрополит Стефан вече били одобрили изработката на нов владишки трон, който щял да бъде поръчан на

ЦЪРКОВНО ИЗКУСТВО

Дърворезбарят Ян Травнишки и „Св. Неделя“

Иван Травнишки. За целта той трябвало да представи за одобрение идеен проект и план-сметка.

След две седмици Травнишки представил скица на новия владишки трон, но тя не била одобрена от владиката. Последният препоръчал на архитект П. Цветков изработването на друга скица, която била надлежно одобрена. Били поканени двама специалисти дърворезбари – Ив. Травнишки и Драгоя Т. Шумков, които да прегледат скицата за трона и да депозират своите оферти в запечатани пликове. Назначената за целта комисия препоръчала на настоятелството да възложи направата на владишкия трон на Травнишки срещу сумата от 28 000 лв. Настоятелите предпочели този дърворезбар, който по-рано бил изработил иконостаса на храма и бил „известен като най-добрият и прочут резбар-художник“. Поръчката му била възложена, но с много кратък срок – само един месец, защото много бързали с освещаването на храма. То било определено за 21 ноември 1932 г. Травнишки трябвало да работи трона под контрола на арх. Цветков.

След обстоен оглед на стария иконостас решили, че след някои поправки, добавяне на нови елементи и почистване, могат да го използват. За целта влезли в преговори с художник-резбаря Ив. Травнишки, който също го прегледал и направил нов подробен чертеж, надлежно одобрен от митрополит Стефан. Възложили на Травнишки да очисти, поправи, бронзира и монтира стария иконостас, като направи и добави редица нови части. За всичко това, включително и за материалите,

Ив. Травнишки щял да получи 24 000 лв. Заплащането щяло да стане след прегледане и приемане на иконостаса, който трябвало да бъде монтиран най-късно до 31 декември 1932 г.

Архитект П. Цветков изработил проектоплан за направата на царския трон за катедралата, който проект бил одобрен от кириарха. Решили да влезнат в нови преговори с дърворезбаря Ив. Травнишки, който вече бил изработил архиерейския трон, да изработи и царския трон. Той трябвало да депозира офертата си, която да бъде прегледана от настоятелството и само чрез доброволно спазряване да му възложат работата. Освен това работата по поправката и монтирането на стария иконостас била на привършване. Съгласно мнението на арх. Цветков, настоятелството можело да му заплати засега само 30 000 лв., срещу сумата от 52 000 лв., които имал да получава за направата на архиерейския трон и поправката на иконостаса.

На 9 февруари 1933 г. Травнишки дал оферта да направи царския трон от първокачествен брястов материал за 48 000 лв. Освен него били проявили интерес и други двама дърворезбари – Драгия Тодоров и Стефан А. Карадимчев. Първият предложил оферта от 50 000 лв., а вторият пропуснал с един ден определения срок. Така че изработката на царския трон била възложена на Ив. Травнишки за общата сума от 48 000 лв., като трябвало да приключи монтирането му до 25 март. Освен това двете стари певници-аналои били разнебитени и негодни за употреба, затова трябвало да се помолят чрез доброволно спазряване Травнишки да ги направи в стила на двата трона.

На 1 март 1933 г. било докладвано на настоятелството, че архиерейският трон вече е приет и на дърворезбаря трябвало да се изплатят 28 000 лв. Решили този трон да се постави на „горното място“ в св. олтар, а за храма да се изработи нов трон. Новият архиерейски трон щял да бъде направен по новозработен план-чертеж, надлежно одобрен от кириарха. Направата му пак щяла да бъде възложена на Ив. Травнишки, „който е най-сръчният наш резбар, както това се вижда от документите му, а също и от отзывите, дадени за него от компетентни лица“.

План-чертеж за новия архиерейски трон бил изработен и представен от двамата ръководители на строежа на храма, архитектите Васильов и Цолов. Но той не бил одобрен от митрополит Стефан, защото не отговарял на „чисто църковно-българския стил“ и по него имало доста груби елементи. Затова бил предпочетен другият проект, представен от арх. П. Цветков.

На 14 март 1933 г. на Травнишки било възложено да изработи новия архиерейски трон от сух брястов материал по план-чертеж на арх. Цветков, срещу офериранията от него последна цена от 35 000 лв. Срокът на изработката бил 45 дни, като на 1 април трябвало да бъде готов, а на същата дата трябвало да предаде и готовия царски трон. Освен това на Травнишки възложили да изработи

от брястов материал и двете певници-аналои по дадения му от арх. П. Цветков чертеж. Въпреки кратките срокове Ив. Травнишки се справил с възложените му задачи и всичко било окончателно готово за тържествено осветяване на храма на 7 април 1933 г.

Доц. д-р Христо ТЕМЕЛСКИ
Снимки: Ниша КОМАРОВА

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ за 2017 г.

1 година ..... 30,00 лв.
6 месеца ..... 15,00 лв.
3 месеца ..... 7,50 лв.
ед. цена ..... 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Александра Карамихалева

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на Танка Тончева Христова, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синадално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.